

صفحه ۱

صفحه ۲

توثیق ابن حنظلہ

وجه اول

114000200000.000\00\0\397\222-

وجه دوم

این وجه را مرحوم آقای صدر بیان کرده‌اند که بر اساس کبرای وثاقت مشایخ ثلاث (صفوان و بزطی و ابن ابی عمیر) است. یعنی این سه نفر از هر کسی روایت نقل کرده‌اند، آن فرد ثقه است؛ زیرا ایشان از غیر ثقه روایتی نقل نمی‌کنند.

صفوان بن یحیی از عمر بن حنظله روایتی نقل کرده است اما در سند آن روایت مشکلی وجود دارد و لذا شهید صدر از راه دیگری وارد شده‌اند و آن اینکه یزید بن خلیفه روایتی نقل کرده است که در آن روایت یزید بن خلیفه از امام صادق می‌پرسند: عمر بن حنظله از شما برای ما در مورد نماز، وقتی را ذکر نقل نموده است و امام علیه السلام در جواب فرمودند: بنابراین او بر ما دروغ نمی‌پندد.^۱

یزید بن خلیفه اگر چه توثیق صریح ندارد اما مروی عنه صفوان بن یحیی است که بر اساس قاعده مشایخ ثلاث، ثقه خواهد بود و لذا این روایت معتبر است و این روایت دلالت صریح بر وثاقت و جلالت عمر بن حنظله دارد؛ زیرا امام صادق در مورد ابن حنظله فرمودند اگر او روایتی نقل کرده پس دروغ نگفته...

وجه سوم

مرحوم اردبیلی در جامع الروات نقل فرموده اند که شهید ثانی عمر بن حنظله را صراحتاً توثیق کرده است و البته این وجه متوقف بر پذیرش توثیقات متاخرین است و لذا مثل مرحوم آقای خویی و به تبع ایشان مرحوم آقای صدر که توثیقات متاخرین از جمله علامه حلی را نپذیرفته‌اند نمی‌توانند بر اساس این وجه به وثاقت عمر بن حنظله حکم کنند.

مرحوم آقای خویی می‌فرمایند: هر آنچه از منابع رجالی در اختیار علامه و متاخرین بوده است در اختیار ما هم هست و ایشان کتاب دیگر در دست نداشته‌اند و لذا توثیقات و تضعیفات آنها بر اساس همان منابع صورت گرفته است و قطعاً حسی نبوده و نمی‌توان در مورد آن اصله الحس را جاری کرد و لذا این توثیقات فاقد اعتبار است.

به نظر ما این کلام از مرحوم خویی تمام نیست؛ زیرا کتب زیادی در دست مرحوم علامه و... بوده که به دست ما نرسیده و احتمال نقل علامه از آن کتب برای جریان اصله الحس کافی است یعنی هنگامی که احتمال می‌دهیم توثیقی از روی حس بوده و یا حدسی بوده حمل بر حسی می‌کنیم و بالوجدان همانطور که در مورد شیخ طوسی نسبت به توثیق روایت ائمه متقدم، احتمال حسی وجود دارد در مورد توثیقات علامه حلی نسبت به اصحاب صادقین علیهم السلام نیز وجود دارد.

١ الكافي، محمد بن يعقوب الكليني، ج ٣، ص ٢٧٥. «قُلْتُ لَأَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَ إِنْ عُمَرَ بْنَ حَنْظَلَةَ أَتَانَا عَنْكَ بَوَقْتُ فَقَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَ إِذَا لَا يَكْذِبُ عَلَيْنَا»

وجه سوم